

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 73 87
Telefax 070 - 3 18 79 51

Aan:
Zie verzendlijst

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/95/12.13.4/1517	27 juni 1995

Onderwerp: Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 30/95)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst,

mr J.C.F. Knapp
Brigade-generaal

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 3 18

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

VERZENDLIJST behorende bij brief MID nr. DIS/95/12.13.4/1517 d.d. 27 juni 1995

AAN:

Ministerie van Algemene Zaken
t.a.v. Coördinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten S

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst
t.a.v. Dhr. ██████████ S

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. plv DGPZ S

NL-HPMV NAVO-Brussel S

IMS/INT DIV, t.a.v. kol ██████████ d.t.v. HPMV S

INTERN:

HMID
HACIV t.a.v. BCI S
HAI S
HMA
CIC
Archief

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 3 18

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

MINISTERIE VAN DEFENSIE

MILITAIRE INLICHTINGEDIENST/CO

Afdeling Inlichtingen

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

30/95

(Afgesloten 271400B JUN 1995)

Conclusie/voorzicht

De relatief grootschalige operaties van de Bosnische regeringsstrijdkrachten (ABiH) rond Sarajevo zijn grotendeels tot staan gebracht. Vermoedelijk zullen de ABiH als gevolg daarvan opnieuw overgaan tot een groot aantal relatief kleinschalige operaties om de Serviërs te dwingen hun eenheden en zware wapens over een groot aantal plaatsen te verdelen en de Servische verdedigingsposities uit te testen.

De Bosnische regering heeft de Snelle Reactiemacht (RRF) van UNPROFOR een "laatste kans" voor de VN-vredesmacht genoemd om haar mandaat uit te voeren. Indien de aanwezigheid van de RRF op dat punt niet tot verandering ten goede leidt, is denkbaar dat de Bosnische regering zal aandringen op terugtrekking van UNPROFOR, in de hoop daarmee ook de weg vrij te maken voor opheffing van het wapenembargo.

Er zijn aanwijzingen dat op 28 juni een gezamenlijke zitting zal plaatsvinden van de parlementen van de Bosnisch- en Kroatisch-Servische staten. Tijdens deze vergadering zal de oprichting worden afgekondigd van een gezamenlijk staatsverband. Een dergelijke eenwording zou een compromis met de Kroatische regering over de toekomstige status van de Krajina onmogelijk maken.

Er zijn aanwijzingen dat de Kroatische strijdkrachten voorbereidingen treffen voor nieuwe operaties tegen de Krajina. Politici in de Krajina zinspelen op nieuwe onderhandelingen met de Kroatische regering, maar op voor Kroatië bij voorbaat onaanvaardbare voorwaarden. Vermeldenswaard is overigens dat er nog steeds geen resultaat is bereikt in het overleg over de nieuwe taakstelling van UNCRO.

Bosnië-Herzegovina

Bosnische media hebben gemeld dat de Bosnische regeringsstrijdkrachten (ABiH) hun posities rond Sarajevo consolideren. Dit wijst erop dat de betreffende operaties van de ABiH, die naar alle waarschijnlijkheid vooral tot doel hadden de Servische greep op de stad te verzwakken, grotendeels

tot staan zijn gebracht. Er zijn aanwijzingen dat de ABiH onverwacht grote verliezen hebben geleden bij hun aanvallen op Servische stellingen. Ook lijken zij niet in staat te zijn voldoende (logistische) ondersteuning voor de ingezette eenheden te leveren. In het verleden is herhaaldelijk gebleken dat de Bosnische legerleiding het eigen offensieve vermogen overschatte. Vermoedelijk zal de ABiH, nu een tot op heden ongebruikelijke concentratie van troepen rond Sarajevo niet het gewenste resultaat heeft opgeleverd, opnieuw overgaan tot de wijze van optreden die zij het afgelopen jaar met succes heeft beproefd. Deze bestond uit het gelijktijdig uitvoeren van een groot aantal kleinschalige operaties met als doel de Serviërs te dwingen hun zware wapens over vele inzetgebieden te verdelen en de Servische verdedigingsposities uit te testen. Overigens zal de Bosnische regering er tevens in versterkte mate op aandringen dat de VN de status van Sarajevo als "Veilig Gebied" en de ongehinderde aanvoer van hulpgoederen naar de stad tegenover de Serviërs afdwingt. Overigens maakt de Kroatische pers melding van intensivering van de Bosnisch-Servische aanvallen bij Teslic, ten westen van Maglaj. Onder meer uit die omgeving zijn Bosnische eenheden onlangs teruggetrokken, vermoedelijk om te assisteren bij de strijd om Sarajevo.

Er zijn meldingen dat eenheden van het voormalige Bosnische presidiumlid Abdic, die in de westelijke enclave rond Bihac strijd levert tegen de ABiH, de plaats Vrnograc in het noordwesten van de enclave hebben veroverd. De laatste weken is er sprake van een geleidelijke verbetering van de posities van Abdic-eenheden. Dit wijst erop dat de (Kroatische en Bosnische) Serviërs hun steun aan Abdic verder hebben opgevoerd. Overigens is er tevens sprake van offensieve operaties van ABiH-zijde in meer zuidelijk gelegen delen van de enclave, die op hun beurt weer hebben geleid tot Servische artilleriebeschietingen op burgerdoelen in de stad Bihac. Het blijft opmerkelijk dat het Vijfde Korps van de ABiH, dat feitelijk reeds twee jaar geïsoleerd is van de andere Bosnische eenheden, nog steeds in staat is tot verzet tegen Abdic c.s.

Servische gevechtsvliegtuigen, vermoedelijk afkomstig van de basis Banja Luka, hebben eind vorige week een aanval uitgevoerd op Bosnische stellingen bij Visoko (ten noordwesten van Sarajevo). Gevechtsvliegtuigen van de NAVO hebben hen gedwongen terug te keren naar hun basis, maar een voorstel van CINCSOUTH voor vergeldingsaanvallen op het militaire vliegveld van Banja Luka zouden formeel zijn afgewezen door de bevelhebber van UNPROFOR, Janvier. Dit is de eerste maal sinds de NAVO het verbod op militaire vluchten boven Bosnië-Herzegovina controleert dat weer Servische gevechtsvliegtuigen ter ondersteuning van grondoperaties zijn ingezet. Tot op heden zijn meer dan 4000 overtredingen van dit verbod geconstateerd, maar het betrof in vrijwel alle gevallen helikoptervluchten. De reactie van Janvier is door de Bosnische Moslims geïnterpreteerd als een indicatie dat de VN de Serviërs in het geheim heeft beloofd niet meer tot luchtaanvallen over te gaan in ruil voor de vrijlating van de VN-gijzelaars in Bosnië-Herzegovina. Van VN-zijde is een dergelijke geheime afspraak overigens inmiddels ontkend.

Amerikaanse diplomaten hebben zich verbolgen betoond over een vertrouwelijke brief die de speciale afgezant van de VN in het voormalige Joegoslavië, Akashi, heeft geschreven aan de Bosnisch-Servische politieke leiding. Daarin onderstreept Akashi dat de snelle reactiemacht (RRF) van UNPROFOR, waarvan elementen reeds in Bosnië-Herzegovina aanwezig zijn, geen andere taakstelling heeft

[REDACTED]

dan de rest van UNPROFOR en slechts zal optreden met instemming van alle strijdende partijen. Overigens dreigde Akashi wèl dat de RRF zich actief zou opstellen als de strijdende partijen UNPROFOR verhinderen haar mandaat uit te voeren. De brief van Akashi komt inhoudelijk overeen met de taakstelling voor de RRF zoals die door de Veiligheidsraad is bepaald. De Amerikaanse reactie houdt voornamelijk verband met het feit dat zij voor de RRF een meer actieve opstelling noodzakelijk acht dan UNPROFOR tot op heden heeft aangenomen.

Vermeldenswaard is dat de Bosnische minister van Buitenlandse Zaken Sacirbey de RRF heeft aangeduid als een "laatste kans" voor UNPROFOR om haar mandaat uit te voeren. Indien zij daarin niet zou slagen, zou UNPROFOR volgens Sacirbey een "irrelevante factor" in Bosnië-Herzegovina worden. Overigens herhaalde Sacirbey een eerdere stellingname dat de oplossing voor het Bosnische conflict niet kan worden bereikt door de VN, maar door een militaire overwinning van de ABiH. Met deze uitspraken lijkt Sacirbey te willen suggereren dat de Bosnische regering zal aandringen op volledige terugtrekking van de VN uit Bosnië-Herzegovina, tenzij UNPROFOR actievere maatregelen neemt om de Servische veroveringen terug te draaien en de terreur tegen de burgerbevolking te doen beëindigen. Zij hoopt ongetwijfeld dat een terugtrekking van UNPROFOR zou worden gevolgd door (de reeds lang beoogde) opheffing van het embargo op wapenleveranties aan de ABiH. Uit de woorden van Sacirbey blijkt eens te meer dat de Bosnische regering erop blijft vertrouwen dat zij uiteindelijk in staat zal zijn de Serviërs een militaire nederlaag toe te brengen.

Er zijn aanwijzingen dat op 28 juni een gezamenlijke zitting zal plaatsvinden van de parlementen van de Bosnisch- en Kroatisch-Servische staten. Tijdens deze vergadering zal de oprichting worden afgekondigd van een gezamenlijk staatsverband. Op 28 juni wordt de belangrijkste Servische feestdag gevierd. Zoals bekend hadden beide parlementen de afgelopen weken in beginsel ingestemd met staatkundige eenwording, maar was er toch sprake van een zekere terughoudendheid, met name bij Kroatisch-Servische politici. Deze houdt voornamelijk verband met het feit dat de Servische president Milosevic de eenwording (zeker in het huidige stadium) afwijst omdat zij strijdig is met zijn streven naar opheffing van de internationale sancties tegen "Joegoslavië". Bovendien zou een dergelijke eenwording een compromis met de Kroatische regering over de toekomstige status van de Krajina onmogelijk maken.

Overigens heeft de Bosnisch-Servische minister van Buitenlandse Zaken Buha verklaard dat de staatkundige vereniging van de Bosnisch- en Kroatisch-Servische staten slechts een tussenoplossing is, zo lang de "Joegoslavische kwestie" niet in zijn totaliteit is beslist. Om die reden stelde Buha dat de beide genoemde staten ondanks de eenwording hun eigen identiteit zouden bewaren. Met deze uitspraak laat Buha de mogelijkheid open dat de te vormen staat uiteindelijk geheel of gedeeltelijk toe zal treden tot "Joegoslavië", dan wel deel uit zal gaan maken van een eventuele, grotere (con)federatie van voormalige Joegoslavische deelstaten.

Kroatië

De opperbevelhebber van de Kroatisch-Servische strijdkrachten (SVK), Mrksic, heeft onlangs een ontmoeting gehad met toppers van de SVK en de burgemeesters van de grote steden in Sector

Zuid. Bij die gelegenheid is besloten tot maatregelen met als doel de inzetbaarheid van de SVK en het gezag van de autoriteiten te vergroten. Tevens werd besloten tot een positieve opstelling ten aanzien van de VN in Kroatië. In dat kader werd onder meer aangekondigd dat alle para-militaire organisaties in de Sector zullen worden ontmanteld. Deze bijeenkomst onderstreept dat Mrksic, die tot voor kort deel uitmaakte van de "Joegoslavische" strijdkrachten, met name benoemd is om de defensie-capaciteit van de SVK te verbeteren. In dat kader worden, zoals reeds eerder gemeld, sinds ongeveer een week dienstplichtige Servische vluchtelingen in "Joegoslavië" gearresteerd en overgebracht naar de Krajina (de "Servische Republiek" in Kroatië). De beslissing met betrekking tot de para-militaire organisaties is opmerkelijk, omdat omvang en activiteiten van dergelijke organisaties juist in Sector Zuid minder groot lijken dan in andere delen van de Krajina of Bosnië-Herzegovina. Vermoedelijk moet deze aankondiging de positieve houding van Mrksic c.s. ten opzichte van UNCRO onderstrepen. Hij lijkt met zijn opmerkingen over de para-militaire organisaties te willen impliceren dat voor recente gevallen van intimidatie van VN-personeel en diefstallen van voertuigen en apparatuur, waarbij eerder deze maand zelfs een VN-militair is gedood, niet de SVK, maar dergelijke "groeperingen" verantwoordelijk zijn geweest en dat hij herhaling wil voorkomen.

De president van de Krajina, Martić, heeft gesteld dat hij een principe-akkoord heeft bereikt over een ontmoeting tussen Mrksic en de Kroatische CGS Cervenko. Martić stelde echter dat geen enkele bespreking mogelijk is voordat de Kroatische strijdkrachten (HV) zich terugtrekken uit hun posities in het Dinara-gebergte aan de grens tussen Kroatië en Bosnië-Herzegovina ter hoogte van Knin, de hoofdstad van de Krajina. Zoals bekend hadden HV- en Bosnisch-Kroatische eenheden (HVO) hun posities in het Dinara-gebergte de afgelopen weken zodanig verbeterd, dat Servische doelen in de Kroatische Sector Zuid door hen onder vuur konden worden genomen. Daardoor is de Kroatische uitgangspositie voor een eventuele latere operatie tegen Knin aanzienlijk verbeterd. Het is dan ook onwaarschijnlijk dat de Kroatische regering zal ingaan op de door Martić genoemde voorwaarde.

Naar aanleiding van een bezoek dat Akashi onlangs aan Knin heeft gebracht, is in de "Joegoslavische" pers gesuggereerd dat er op korte termijn nieuwe onderhandelingen plaats zullen vinden tussen de Kroatische regering en de Kroatische Serviërs. Martić zou echter als voorwaarde vooraf hebben gesteld dat de eerder dit jaar door de HV veroverde Sector West volledig zal worden gedemilitariseerd. Dit bericht is opmerkelijk, omdat Martić juist tegen een compromis met de Kroatische regering over de toekomstige status van de Krajina is. Martić heeft tevens meegewerkt aan het ontslag van de vroegere premier van de Krajina, Mikelic, omdat deze ook na de HV-operaties in Sector West de mogelijkheden van een dergelijk compromis wilde blijven onderzoeken. Mogelijk ligt aan deze "Joegoslavische" berichtgeving ten grondslag, dat Milosevic nieuwe onderhandelingen tussen Kroatië en de Krajina blijft nastreven als een mogelijke stap in de richting van verdere versoepeling van de sancties tegen zijn land. Het lijkt overigens weinig twijfel dat deze voorwaarde van Martić onaanvaardbaar zal zijn voor de Kroatische regering.

Overigens zouden zowel Kroatië als de Krajina voordeel kunnen hebben van nieuwe onderlinge afspraken, wanneer deze bijvoorbeeld zouden resulteren in verbeterde economische betrekkingen. Om die reden moet niet worden uitgesloten dat er op korte termijn, evenals eind vorig jaar het geval was,

[REDACTED]

besprekingen hierover toch op gang zullen komen. Er is echter geen enkele reden om aan te nemen dat dergelijke besprekingen de weg vrij zullen maken voor een compromis over de staatkundige toekomst van de Krajina. Met name de huidige Kroatisch-Servische politieke leiding geeft geen indicatie genoeg te willen nemen met minder dan volledige onafhankelijkheid van Kroatië. Vermeldenswaard is overigens dat er nog steeds geen resultaat is bereikt in het overleg over de nieuwe taakstelling van UNCRO.

De Kroatische regering heeft in een brief aan Akashi melding gemaakt van de aanwezigheid van "Joegoslavische" reguliere eenheden in de Krajina, met name in Sector Oost. Het is niet uitgesloten dat de "Joegoslavische" strijdkrachten (VJ) eenheden hebben overgebracht naar deze Sector, die aan "Joegoslavië" grenst en daarmee nauwe betrekkingen heeft. Denkbaar is dat "Joegoslavië" zijn steun aan Sector Oost heeft geïntensiveerd teneinde een eventuele Kroatische aanval op deze Sector te voorkomen. Hoewel er geen bewijzen zijn van de aanwezigheid van "Joegoslavische" militairen in andere Kroatische Sectoren, meldt de EU-waarnemersmissie in het voormalige Joegoslavië dat Mrksic het voornemen heeft een snelle reactiemacht voor de SVK te vormen en daarbij gebruik te maken van "Joegoslavische" militairen.

In de Kroatische pers is melding gemaakt van Servische provocaties in de omgeving van Livno (Herzegovina). Ook zijn Kroatische gevechtshelikopters van het type Mi-24 HIND overgebracht van hun basis bij Zagreb naar de stad Sinj (bij Sector Zuid). Er zijn geen aanwijzingen dat er daadwerkelijk Servische provocaties hebben plaatsgevonden in het genoemde gebied. In het verleden zijn dergelijke berichten gebruikt als rechtvaardiging voor tegen de Serviërs gerichte operaties. De genoemde Kroatische berichten, in samenhang met de verplaatsing van de HINDs, kunnen derhalve een aanwijzing zijn dat Kroatië beoogt een aanval op (een deel van) Sector Zuid uit te voeren. Er zijn geen indicaties dat de HV additionele eenheden heeft overgebracht naar (de omgeving van) Sector Zuid, maar de paraatheid van de aanwezige eenheden is relatief hoog. Bovendien hebben ook de HV-operaties tegen Sector West van begin mei plaatsgevonden zonder voorafgaande troepenverplaatsingen.

Er zijn tevens aanwijzingen dat de HV-leiding voorbereidingen treft voor operaties in het achterland van de havenstad Dubrovnik in het uiterste zuiden van Kroatië. Aanleiding vormt het feit dat de VRS de afgelopen weken herhaaldelijk artilleriebeschietingen hebben uitgevoerd op het vliegveld van Dubrovnik, vermoedelijk in een poging het toerisme naar Kroatië te ontmoedigen. Doel van de uit te voeren Kroatische operaties zou zijn de confrontatielijn ten noorden van Dubrovnik zodanig te verplaatsen, dat de stad buiten het bereik van de Servische artillerie zou komen te liggen. Hoewel het in dat geval vermoedelijk formeel een HVO-operatie zou betreffen, lijdt het weinig twijfel dat in de praktijk aanvullende reguliere Kroatische eenheden in Bosnië-Herzegovina zouden worden ingezet. Overigens zou een dergelijke operatie door de Serviërs als zeer bedreigend worden beschouwd, omdat het een grootschalige operatie zou moeten betreffen, in het kader waarvan onder meer strategisch gelegen plaatsen als Trebinje feitelijk zouden moeten worden veroverd. Ook heeft de Bosnisch-Servische politieke leiding herhaaldelijk uiting gegeven aan de wens om zich, vermoedelijk ten zuiden van Dubrovnik, een toegang tot de Adriatische Zee te verwerven. Dit streven heeft onder alle om-

standigheden weinig kans van slagen, maar zou na een eventuele geslaagde Kroatische operatie ten noordoosten van Dubrovnik nog moeilijker te realiseren zijn.

Servië/Montenegro

De CGS van de "Joegoslavische" strijdkrachten (VJ), Perisic, heeft naar aanleiding van de Dag van de Strijdkrachten gewaarschuwd voor "verslagen en achterlijke elementen die naar de pijpen van de supermachten dansen en juist nu hun kop opsteken in een poging historische rekeningen te vereffenen". Hij onderstreepte dat de VJ streeft naar vrede in de regio, maar bereid en in staat is om de vitale belangen van het volk te verdedigen. Onduidelijk is op wie Perisic met zijn woorden doelt. Gezien het feit dat het Servische bewind recentelijk stelling heeft genomen tegen extreem-nationalistische stromingen, is denkbaar dat Perisic heeft willen waarschuwen voor de invloed van dergelijke stromingen in de VJ. In het verleden waren er aanwijzingen dat een relatief groot aantal (naar schatting ruim 20%) "Joegoslavische" officieren extreem-nationalistische ideeën koestert. Overigens kunnen zijn woorden ook worden gezien als een impliciete waarschuwing voor een "Joegoslavische" interventie in Kroatië of Bosnië-Herzegovina, indien de Servische vitale belangen in (één van) deze republieken gevaar zouden lopen.